

УДК 330.341

Довбенко В.І.
кандидат економічних наук, доцент,
Національний університет «Львівська політехніка»

ПРОБЛЕМИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ THE PROBLEMS OF INNOVATIVE DEVELOPMENT ENTERPRISES

АНОТАЦІЯ

У статті розглянуто проблеми інноваційного розвитку підприємств з позицій формування середовища ефективної співпраці сторін, зацікавлених у своєчасному та повномасштабному застосуванні оригінальних ідей, рішень та результатів наукових розробок з метою задоволення перспективних потреб споживача. Виявлено недостатню увагу до питань створення сучасної інноваційної інфраструктури, налагодження трансферу знань і технологій, комерціалізації інновацій. Аналіз елементів інноваційного потенціалу окремих суб'єктів показав їх недостатню взаємодію, що веде до втрати ефекту синергії і низької інноваційної активності. Сформувано рекомендації з налагодження співпраці учасників інноваційного процесу та виведення на ринок конкурентоспроможних продуктів.

Ключові слова: інноваційна інфраструктура, інноваційний процес, трансфер технологій, комерціалізація інновацій, взаємодія зацікавлених сторін.

АННОТАЦИЯ

В статье рассмотрены проблемы инновационного развития предприятий с позиций формирования среды эффективного сотрудничества сторон, заинтересованных в своевременном и полномасштабном применении оригинальных идей, решений и результатов научных разработок с целью удовлетворения перспективных потребностей потребителя. Выявлено недостаточное внимание к вопросам создания современной инновационной инфраструктуры, налаживания трансфера знаний и технологий, коммерциализации инноваций. Анализ элементов инновационного потенциала отдельных субъектов показал их недостаточное взаимодействие, приводящее к потере эффекта синергии и низкой инновационной активности. Сформулированы рекомендации по налаживанию сотрудничества участников инновационного процесса и вывода на рынок конкурентоспособных продуктов.

Ключевые слова: инновационная инфраструктура, инновационный процесс, трансфер технологий, коммерциализация инноваций, взаимодействие заинтересованных сторон.

ANNOTATION

In the article the problems of innovative development of enterprises from positions of forming effective environment of collaboration stakeholders, interested in a timely and comprehensive application of original ideas, solutions and results of R&D to fulfilling of future needs the consumer are considered. It is discovered a lack of attention to the creation of modern innovation infrastructure and setting the transfer of knowledge and technology, commercialization of innovations. The analysis elements of innovative potential of individual subjects showed their lack of interaction, which leads to loss of synergy and low innovation activity. The recommendations for cooperation participants of innovation process and the market launch of competitive products are formed.

Keywords: innovation infrastructure, innovation process, technology transfer, commercialization of innovations, the interaction of stakeholders.

Постановка проблеми. Інноваційний розвиток підприємств включає процеси суттєвих змін в управлінні, технологічному оснащенні, взаємодії із зовнішнім середовищем, що пов'язане насамперед із необхідністю задоволення зрос-

таючих потреб споживача. Для забезпечення інноваційного розвитку важливо налагодити взаємопов'язані дії з генерування наукових ідей, здійснення досліджень і розробок з подальшою їх комерціалізацією. Учасники інноваційного процесу внаслідок нерозвинутості інноваційної інфраструктури недостатньо взаємодіють між собою. У результаті відбувається втрата ефекту синергії, виникають проблеми при організації переходу на нові технології і виходу на ринок з новими перспективними продуктами. Відсутність чіткої стратегії інноваційного розвитку, яка б дозволяла оптимальним чином поєднати інтереси учасників інноваційного процесу на базі об'єднання зусиль щодо спільного здійснення масштабних наукових розробок та забезпечення своєчасної комерціалізації їх результатів призводить до відставання від конкурентів та втраті конкурентних позицій на ринку. Тому важливо виявити проблеми низької інноваційної активності промислових підприємств, що здатні випускати високотехнологічну продукцію та створити умови для відродження їх інноваційного потенціалу. Зазначені проблеми розглянуто у даній статті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми інноваційного розвитку підприємств досліджували такі зарубіжні вчені, як П. Друкер, Б. Лундвал, М. Портер, К. Прахалад, Г. Хемел, Г. Чесбро та ін. Даним питанням приділяють увагу і вітчизняні науковці, зокрема, В. Геєць, С. Войтко, С. Ілляшенко, Л. Лазарева, Л. Мельник, В. Соловійов, Л. Федулова, Л. Шульгіна, Ю. Юхименко, І. Яценко. В їхніх працях розглянуто різні аспекти формування середовища активного сприйняття інновацій та комерціалізації результатів НДДКР. Однак порушені в їхніх працях проблеми інноваційного розвитку підприємств та формування середовища сприйняття інновацій вимагають подальших досліджень, а висловлені ними пропозиції потребують свого уточнення з метою їх практичного застосування за конкретних умов.

Мета статті. Метою роботи є виявлення перешкод на шляху інноваційного розвитку вітчизняних підприємств і розробка пропозицій щодо підвищення їх інноваційної активності. Для вирішення цих завдань передбачається:

- проаналізувати стан справ у сфері інноваційної діяльності, зокрема інноваційний потенціал промислових підприємств і рівень його використання;

- обґрунтувати підходи до покращення взаємодії учасників інноваційного процесу та створення умов для інтенсифікації процесів трансферу знань і технологій з метою успішної комерціалізації результатів наукових розробок;

- розробити рекомендації з налагодження продуктивної взаємодії учасників інноваційного процесу з метою оновлення інноваційного потенціалу та створення умов для підвищення рівня конкурентоспроможності підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Нині інноваційна діяльність є передумовою успішного розвитку підприємств, підвищення їх конкурентоспроможності за рахунок переходу на нові технології, пропонування нових товарів та послуг, зниження витрат і покращення якісних характеристик продукції. Недостатня розвиненість інноваційної інфраструктури та низька її якість зумовлюють високі транзакційні витрати, пов'язані з пошуком інформації про інноваційні розробки та партнерів у сфері комерціалізації новацій. В Україні наука, інноваційна інфраструктура, інтелектуальні і технологічні ресурси та підприємства слабо взаємодіють між собою у процесі реалізації інноваційних проектів. Це не дає змоги розкрити інноваційний потенціал розвитку економіки.

Плачевний стан справ у сфері інноваційної діяльності підтверджують провідні вчені і дослідники проблем розвитку економіки, науки і техніки. У Національній доповіді «Інноваційна Україна 2020» зазначається, що «стан інноваційної діяльності в Україні важко вважати задовільним. Незважаючи на наявність значного наукового потенціалу та досвід створення технологічно складної продукції, країна з року в рік втрачає свої позиції на ринках високотехнологічних товарів і послуг» [1, с. 8].

На підтвердження вище висловленому можна додати дані досліджень стосовно вкладу нових технологій у зростання економіки. Існуючий стан справ у сфері інноваційної діяльності є невтішним, так як зростання ВВП на основі нових технологій становить лише 0,7%, тоді як середньоєвропейський показник становить 25-35%, а в Китаї сягнув 40% [2, с. 35].

З кожним роком інноваційний потенціал вітчизняної промисловості втрачає свої позиції. Реальні витрати на науку, наукову й дослідницьку діяльність мають стійку тенденцію до зменшення вже ряд десятиліть. З даного приводу С. Войтко справедливо констатує поступову втрату інноваційного потенціалу національної економіки [3, с. 73].

Серед причин низької інноваційної активності промислових підприємств в Україні часто справедливо відзначають низький попит на інновації з боку бізнесу та його орієнтацію на використання вже готових технічних рішень й технологій. Л. Федулова з цього приводу стверджує, що «низький рівень попиту на інноваційну продукцію і його неефективна структура

(... орієнтація на закупівлю готового устаткування за кордоном) не лише істотно стримують розвиток інноваційного процесу, а й загрожують його функціонуванню на всіх рівнях господарюючої системи, а особливо – її активній частині й первинній ланці – підприємствам» [4, с. 122]. Для подолання існуючих труднощів в інноваційному розвитку підприємств Ю. Шипуліна та С. Ілляшенко для виявлення тенденцій змін споживчого попиту на ринку пропонують приділяти більшу увагу маркетинговому прогнозуванню, яке у поєднанні з експертними оцінками стану розвитку науки і техніки дозволить визначати можливості втілення перспективних науково-технічних розробок у нові продукти, технології їх виготовлення і просування на ринку [5].

За нинішніх умов та існуючого стану вітчизняної економіки важливо особливо увагу приділяти створенню та розробці високоефективних інновацій, які можуть бути реально профінансовані і доведені до стадії їх комерційної реалізації. Це вимагає особливої уваги до питань залучення у процеси пошуку управлінських і технічних рішень значно більшої кількості потенційних учасників і заохочення їх активної діяльності. З даного приводу Л. Шульгіна та В. Юхименко зазначають необхідність створення по-справжньому оригінальних конкурентних переваг своєї продукції, або вихід на такі ринки, де немає жорсткої конкуренції. Це передбачає широке застосування інновацій [6, с. 35]. Аргументуючи даний підхід до здобуття конкурентних переваг, вони слідом за Г. Хемелом та К. Прахаладом наголошують, що ХХІ ст. є етапом революційних рішень та інновацій у бізнесі. Конкуренція – це вже не «продукт проти продукту», «ефективність проти неефективності», а «нелінійна інновація проти лінійної» [6, с. 13].

Для інноваційного розвитку підприємств важливо створити сприятливі умови для ринкової конкуренції, що включає чітке антимонопольне регулювання, своєчасне реагування на порушення функціонування ринкових механізмів. І. Яценко слідом за Т. Антошко називає недосконалість та непослідовність державної політики щодо підтримки відтворення промислового капіталу, природних ресурсів, людського капіталу та трудових ресурсів основною проблемою, яка заважає ефективному становленню бізнесових структур та інноваційному економічному зростанню [7, с. 90].

Справедливо зазначити, що перехід до інноваційного типу розвитку відкриває не тільки великі перспективи, а й несе значні ризики для стабільності і збалансованості самого розвитку. Тому важливо знаходити баланс інтересів учасників інноваційного процесу, який дозволить успішно координувати їх діяльність та забезпечувати своєчасну реалізацію інноваційних проектів у тій послідовності, яку диктує логіка успішного, але водночас сталого розвитку.

Інновації є ключовим засобом досягнення вищого рівня упорядкованості економічних систем, так як тісно пов'язані із темпами їх зношення. Інтенсивне зношення системи змушує її заново відтворювати свої компоненти і чим більші дані темпи, тим значніші обсяги необхідних ресурсів для обміну системи із зовнішнім середовищем і її постійного оновлення (із врахуванням [8, с. 319]).

Дослідження інноваційної активності промислових підприємств України засвідчує її низький рівень, який у декілька разів поступається досягнутим показникам у розвинених країнах. Основні показники інноваційної діяльності вітчизняних промислових підприємств наведено у таблиці 1.

З таблиці 1 видно критично низькі значення частки інноваційної продукції у загальних її обсягах, яка у 2014 р. знизилася до 2,5%, що свідчить про надзвичайно низькі темпи оновлення продукції та виробничих технологій.

В Україні ще до кінця не сформовану систему підтримки інноваційної діяльності неодноразово змінювали, що завдало шкоди інноваційному розвитку підприємств, регіонів та національної економіки загалом. Нестабільність законодавства, його різночитання представниками владних структур, недосконалі важелі підтримки учасників інноваційного процесу, недотримання норм законів бізнесом, використання «тіньових» схем у взаємовідносинах держави з підприємницьким сектором, низький рівень податкової та інноваційної культури зробили легальну інноваційну діяльність невігідною, що спричинило відтік капіталу з даної пріоритетної для національної економіки сфери. Так, наприклад, податкове стимулювання мало б дати змогу підприємствам, які зареєстрували інноваційний проект, отримати право на пільгу з оподаткування половини прибутку (з віднесенням зазначених коштів на спеціальний рахунок, для їх використання на інноваційні цілі). Однак на практиці дане положення так і не запрацювало у зв'язку із практично постійним внесенням змін у річні бюджети при їх формуванні. Також проблематичним є застосування пільг зі сплати ПДВ, земельного податку, особливого (пільгового) режиму митного регу-

лювання відповідно до норм Закону України «Про інноваційну діяльність» суб'єктами господарської діяльності. Окрім того, є великі труднощі при застосуванні таких форм державної фінансової підтримки суб'єктів інноваційної діяльності, як пільгове кредитування; майнове страхування; надання державних гарантій і компенсація державою відсотків комерційним банкам за кредитами суб'єктів інноваційної діяльності; державне фінансування виконання проектних робіт з реалізації пріоритетних інноваційних проектів.

Для запуску процесів інноваційного розвитку економіки важливо налагодити функціонування середовища, яке дає можливість своєчасно виявляти проривні ідеї та забезпечувати необхідну підтримку проведенню науково-дослідних робіт, їх апробації і впровадженню у виробництво. Важливими проблемами функціонування економічного механізму регулювання інноваційної активності є налагодження планування, організації та стимулювання інноваційного процесу і контролю за діями його учасників, а також питаннями ціноутворення на інноваційні продукти та послуги включно із трансфером технологій. Для їх розв'язання можуть використовуватися різні методи та важелі, які мають бути індивідуалізованими на кожному з етапів інноваційного процесу.

Для полегшення ведення інвестиційної діяльності, зорієнтованої на впровадження інноваційних рішень важливо розробити концепцію вітчизняної податкової політики. При цьому на думку ряду фахівців доцільно звернути увагу на принципи формування податкової політики США, де федеральним законодавством передбачено виключення витрат фірм на науково-дослідні розробки у повному обсязі з сум, які підлягають оподаткуванню. Це за оцінками фахівців дає чистий прибуток в 500 дол. на кожні витрачені 1000 дол. [9, с. 34]. В.П. Соловйов вважає, що основними джерелами фінансування інноваційної діяльності в регіоні мають стати спільні венчурні фонди, які забезпечують високу гнучкість та ефективність системи залучення і використання коштів в реалізацію інвестиційних проектів [9, с. 62-65].

Таблиця 1

Динаміка показників інноваційної діяльності у промисловості України

Показники	2007	2010	2011	2012	2013	2014
Обсяг фінансування інноваційної діяльності, млрд грн	10,8	8,0	14,3	11,5	9,6	7,7
Частка інноваційно активних промислових підприємств, %	14,2	13,8	16,2	17,4	16,8	16,1
Частка реалізованої інноваційної продукції, %	6,7	3,8	3,8	3,3	3,3	2,5
Освоєння виробництва інноваційних видів продукції, найменувань	2526	2408	3238	3403	3138	3661
Частка власних коштів підприємств у фінансуванні інноваційної діяльності, %	73,7	59,3	52,9	63,9	72,9	85,0

Примітка: використано дані збірників «Наукова та інноваційна діяльність в Україні» за 2007-2014 рр. з сайту www.ukrstat.gov.ua

Проведення сучасних досліджень вимагає глибоких міждисциплінарних знань та активної взаємодії учасників, а також залучення значних ресурсів. Все більш важливим стає забезпечення єдності процесів створення нових знань і розв'язання конкретних проблем, що передбачає тісну співпрацю між наукою та виробництвом.

Згідно із концепцією відкритих інновацій Г. Чесбро щільність інноваційного поля в бізнес-середовищі і швидкість появи нових технологій і продуктів у сучасних умовах є такою, що сенсу в приховуванні власних науково-технічних досягнень немає. Інновації швидко застарівають або можуть бути винайдені в іншому місці чи реалізовані самими дослідниками. Тому пріоритет повинен бути відданий не винаходу (розробці), а своєчасній і успішній реалізації інноваційних ідей. При цьому не так важливо – своїх чи чужих, а головне, щоб на їх основі сформувавши ефективну бізнес-модель, яка забезпечує учасникам процесу конкурентні переваги.

Модифікована модель трансферу технологій враховує перспективні потреби ринку, необхідність постійної співпраці з партнерами та скорочення як окремих етапів, так і часу, що відділяє один етап від другого. Наприклад, після набуття прав інтелектуальної власності пошук партнерів для співпраці не повинен значно затягнутися чи здійснюватися недостатньо активно. У випадку зацікавленості потенційних замовників у розробці ще на етапі досліджень часто відпадає необхідність у пошуку партнерів. У результаті модель поетапного трансферу технологій мала б передбачати суміщення етапів спільного ведення досліджень з традиційними постійними партнерами та етапу пошуку (при потребі) нових партнерів, які можна здійснювати одночасно (рис. 1).

Деталізована модель трансферу технологій включає цілий ланцюжок взаємозв'язаних етапів, обмежень та необхідних умов для успішного здійснення процесів інноваційного розвитку. До умов забезпечення ефективного трансферу технологій, знань та вмінь належать наявність фахового і досвідченого експертного середовища та відкритість доступу до нього, а також розвиненість венчурного (ризикового) інноваційного бізнесу. Для досягнення успіху у процесі інноваційної діяльності важливо оптимальним чином враховувати можливості учас-

ників інноваційного процесу, специфіку ситуації та вибір відповідного моменту часу для досягнення кращих результатів з урахуванням інтересів усіх зацікавлених сторін.

Відкритий доступ до знань дає можливості вільного використання наукових матеріалів та результатів досліджень, зокрема, з допомогою ІКТ, що сприяє досягненню поставлених цілей розвитку за рахунок трансферу знань і технологій. Умовами успішного трансферу знань є їх затребуваність, новизна, наявність відкритих баз даних, мереж передачі та каналів доступу, програм навчання і підвищення кваліфікації, мобільність носіїв знань, а також налагодження тісної співпраці з партнерами. Відкрита модель інновацій Г. Чесбро сприяє ефективному керуванню спільними новими проектами [10], яке має бути зорієнтоване на результат, і включати партнерське ставлення до клієнтів та усунення штучних бар'єрів між учасниками інноваційного процесу. Для переходу на відкритий тип інноваційної діяльності компаніям важливо внести зміни у культуру сприйняття інновацій за рахунок дослідження проблем розвитку; визначення стратегічних та поточних потреб; компетенцій працівників та їх інтелектуального потенціалу; сформувати імідж компанії, відкритої для інновацій; покращити взаємовідносини з діловими партнерами; оновити бази знань із урахуванням перспективних потреб ринку.

У сучасних умовах важливо налагодити тісну продуктивну співпрацю потенційних партнерів в інноваційній сфері діяльності, яка передбачає інтеграцію наукових установ, центрів, університетів, інститутів, унаслідок чого створюються нові організаційні форми такої взаємодії. До них належать технопарки, технополіси, науково-промислові комплекси різних видів, підприємницькі асоціації, кластери, міжфірмові стратегічні альянси, які дозволяють своєчасно та якісно вирішувати проблеми інноваційного розвитку, пов'язаного з формуванням нових технологічних укладів. У результаті форми управління циклом «наука–техніка–виробництво» видозмінюються у напрямі набуття більшої гнучкості та масштабнішого потенціалу всіх видів ресурсів, необхідних для вирішення поставлених завдань розвитку.

У нинішніх умовах важливо, щоб пропозиції, сформовані ціннісним ланцюжком компанії, відповідали попиту споживачів, а це передбачає без-

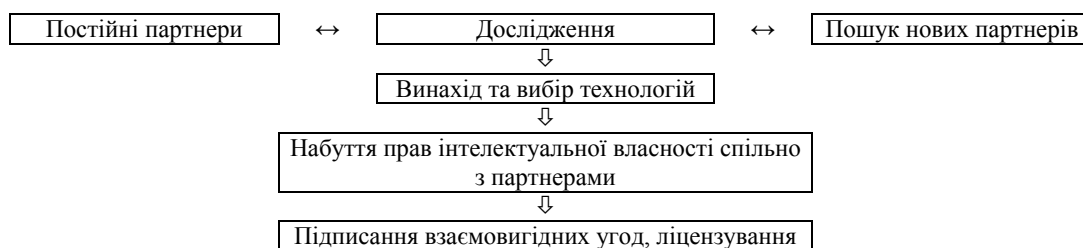

Рис. 1. Етапи трансферу технологій (сучасний варіант)

Джерело: розроблено автором

посередню участь у процесах формування цінності споживача. У результаті відбувається трансформація підходів до творення цінностей на основі процесу спільного взаємоузгодженого сприйняття інновацій компаніями і споживачами (табл. 2).

Спільне творення цінностей можливе за умов сприятливого середовища сприйняття інновацій і високої інноваційної культури. Це передбачає формування нових ринків та комерційно успішних інновацій з допомогою нових методів управління та спільного творення цінностей на основі діалогу, адекватного оцінювання ризику, налагодження відносин довіри між сферою науки, наукових досліджень і розробок, бізнесом та споживачем. Однак зазначене неможливе без активної ролі держави у процесах підтримки, регулювання та координації процесів інноваційного розвитку в економіці з метою формування конкурентного середовища у сфері наукових розробок та комерціалізації їх результатів.

У світі існує багато позитивних прикладів державної та бізнесової підтримки науки і перспективних наукових досліджень. Реалізація інноваційного розвитку економічної системи будь-якого рівня стає можливою за умови інвестиційної підтримки інноваційних проєктів, які сприяють оновленню потенціалу розвитку підприємств на якісно новій основі. При цьому варто передбачити як пряму фінансову підтримку учасників інноваційних процесів, так і фіскальні пільги для інноваторів та інші економічні, правові, політичні та інфраструктурні інструменти підтримки, зокрема, запровадження стандартів, що заохочують застосування інноваційних продуктів.

Налагодження співпраці сторін у сфері інновацій у розвинених країнах відбувається, як правило, під державним патронатом з допомогою ряду інституцій, які надають безпосередню підтримку учасникам інноваційного процесу. Так, у Німеччині товариство Макса Планка, до складу якого на даний час входить 78 інститутів та дослідницьких установ, сприяє впровадженню результатів наукових досліджень у виробництво. Провідні вчені самостійно визначають тематику досліджень, підбирають

необхідні кадри. Для швидкого реагування на виклики сучасності та перспективні потреби бізнесу відбувається постійне оновлення тематики досліджень з метою забезпечення їх актуальності й відповідності перспективним потребам виробництва. При цьому широкі права вчених передбачають і їх обов'язки щодо забезпечення відкритого доступу до результатів виконаних досліджень. Трансфер технологій здійснюється шляхом прямого співробітництва з бізнесом на базі використання патентів і ліцензій, створення стартап компаній або поєднання зазначених форм. «Макс Планк інновації» виступає посередником між наукою і промисловістю, забезпечує правовий захист об'єктів інтелектуальної власності, надає допомогу вченим з питань ліцензування, захисту патентних прав, складання бізнес-планів створення спін-оффів. Аналогічна практика має місце і у Товаристві Фраунгофера, а також у Бельгії, де компанія «Sopartec» забезпечує патентний захист, здійснює комерціалізацію винаходів і трансфер технологій для університету Louvain. Для завершення НДДКР і створення бізнес-моделі у ФРН Товариство Фраунгофера може надати фінансування в розмірі до 150 тис. євро, а для заснування нової компанії у межах 500 тис. євро у формі акцій або кредитних коштів. З 1990 р. в Німеччині діє програма венчурного капіталу для малих технологічних фірм, яка дозволяє знижувати ризики інвестування в технологічні фірми. У рамках програм Фінського національного фонду досліджень та розвитку SITRA здійснюється як пряме фінансування «start-up» фірм, так і вкладення коштів в регіональні фонди підтримки технологічних підприємств. SITRA фінансує фірми на венчурних засадах із подальшим обміном на частину їх акцій (15-40%), надаючи суми від 0,2 до 2,0 млн євро. Важливу роль у комерціалізації НДДКР також відіграє Фінський Фонд підтримки технології та інновацій Tekes, який фінансує програму TULI для комерційного використання результатів наукових розробок. Tekes практикує фінансування проєктів на рівні до 40% необхідних коштів за допомогою прямого субсиду-

Таблиця 2

Трансформація підходів до творення ринкових цінностей підприємством

Етапи, напрями	Суб'єкт творення, основні ланки процесу	Сутність процесів	Особливості збуту
Передумови	Творють компанія ↓ Спільне творення	Продукти й послуги ↓ Спільна участь	Орієнтація на ринок ↓ Орієнтація на споживача
Напрями розвитку	Цінність та якість продукту ↓ Якість взаємодії при формуванні цінності	Технологічні, продуктові та процесні інновації ↓ Оновлення середовища взаємодії сторін	Управління збутом продукції ↓ Управління мережею спільного досвіду
Результати	Привласнення доданої вартості ↓ Взаємовигідний розподіл цінностей	Диференціація продуктів ↓ Нестандартна взаємодія	Формування замовлень ↓ Індивідуалізація взаємодії

Джерело: складено автором з використанням [11, с. 14-15]

вання; виділяє гранти при спільному веденні досліджень з університетами, а також ризикові позики (до 60-70% від витрат на розробку нового продукту або процесу). Паралельно з допомогою конкурсного фінансування проектів підтримується належний рівень конкуренції у дослідницькому середовищі [12, с. 24-25].

Для внесення необхідного поживлення у вітчизняну сферу інноваційної діяльності важливо активно впроваджувати ідеї концепції відкритих інновацій у практику з урахуванням існуючого світового досвіду. Так, зокрема, для широкого залучення інтелектуального капіталу при вирішенні завдань впровадження інновацій необхідно використовувати потенціал винахідництва шляхом оголошення конкурсів щодо вирішення конкретних завдань. Важливо залучати зовнішні джерела інновацій, забезпечуючи фільтрацію різних результатів розробок для вибору тієї з них, яка забезпечує досягнення конкретних цілей. Варто також навчитися ефективно управляти процесом обміну ідеями та розробками та забезпечувати оптимальну взаємодію сторін у ході реалізації відповідних проектів. Відкриті інновації спонукають провідні компанії до зміни стратегій та бізнес-моделей з метою досягнення успіху на ринках країн з низьким рівнем доходів населення, а також завдяки вільному поширенню знань сприяють залученню в інноваційний процес додаткового інтелектуального потенціалу, здешевлюють проведення як наукових розробок, так і реалізацію відповідних проектів, спрямованих на комерціалізацію отриманих результатів. Тому важливо створювати банки перспективних наукових ідей та розробок з правом відкритого доступу до них зацікавлених осіб.

Успіх відкритих інновацій ґрунтується на масштабному збільшенні кола учасників генерації ідей та здійсненні подальшого відбору кращих з них. Отже для підвищення конкурентоспроможності вітчизняної економіки й окремих суб'єктів господарювання важливо творчо підійти до вирішення завдань активізації інноваційної діяльності шляхом допомоги вченим і дослідникам у проведенні розробок і захисті їхніх прав на отримані результати, вивільнити ініціативи бізнесу та громадськості і спрямувати її у конкретне русло з метою вирішення актуальних завдань активізації інноваційної діяльності на основі застосування перспективних інноваційних рішень і сформувати належні умови для безперешкодного трансферу знань і технологій.

Висновки. У ході проведених у статті досліджень виявлено, що формування умов, сприятливих для інноваційного шляху розвитку підприємств є одним із найважливіших завдань вітчизняної економіки. Негативні тенденції у розвитку інноваційної діяльності призвели до скорочення частки інноваційно активних підприємств та інноваційної продукції, відбулося погіршення умов у діяльності високотехнологічного бізнесу. Встановлено, що перехід

до інноваційного типу розвитку відкриває як великі перспективи, так і несе значні ризики у процесі змін, що передбачає необхідність урахування особливостей конкретного етапу й відповідної ситуації та своєчасність реагування на перспективні тенденції змін потреб споживача. У сучасних умовах співпраця партнерів у сфері інноваційної діяльності передбачає тісну інтеграцію науки, дослідницьких установ і бізнесу під патронатом держави, що дозволяє своєчасно та якісно вирішувати проблеми інноваційного розвитку економіки. Подальші дослідження мають на меті встановлення кількісних залежностей між інвестиціями в наукові дослідження та розробки вітчизняних підприємств та успішністю процесу комерціалізації їх результатів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Інноваційна Україна 2020: національна доповідь / за заг. ред. В.М. Гейця та ін.; НАН України. – К., 2015. – 336 с.
2. Лазарева Є. Дослідження закономірностей інноваційних перетворень у регіональній економіці / Є. Лазарева // Економіст. – 2009. – № 9. – С. 35-37.
3. Войтко С.В. Компаративний та динамічний аналіз інноваційного розвитку України, країн «великої сімки» та нових індустріальних країн / С.В. Войтко // Економічний вісник Національного технічного університету України. – 2013. – № 10. – С. 68-74.
4. Федулова Л.І. Концептуальні засади управління інноваційним розвитком підприємств / Л.І. Федулова. Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2014. – № 2. – С. 122-135.
5. Шипуліна Ю.С. Розвиток теоретико-методологічних засад переходу підприємств на інноваційний шлях розвитку / Ю.С. Шипуліна, С.М. Ілляшенко. Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2011. – № 4. – Т. 1. – С. 103-112.
6. Шульгіна Л.М. Інноваційний розвиток підприємств: формування стратегій [Текст] : монографія / Л.М. Шульгіна, В.В. Юхименко; Нац. техн. ун-т України «КПІ». – К. : Univest PrePress, 2015. – 212 с.
7. Яценко І.М. Проблеми та перспективи здійснення корпоративної соціальної відповідальності бізнесових підприємницьких структур в Україні / І.М. Яценко. – Молодий вчений, 2015. – № 6(21). Частина 2. – С. 89-92.
8. Мельник Л.Г. Теория самоорганизации экономических систем : монография / Л.Г. Мельник. – Сумы : Университетская книга, 2012. – 439 с.
9. Соловьев В.П. Инновационная деятельность как системный процесс в конкурентной экономике (Синергетические эффекты инноваций) / В.П. Соловьев. – Киев : Феникс, 2006. – 560 с.
10. Chesbrough H. Open Business Models: How to Thrive in the New Innovation Landscape / H. Chesbrough. – Cambridge, Massachusetts : Harvard Business Press, 2006. – 256 p.
11. Прахалад К.К., Рамасвами В. Майбутнє конкуренції. Творення унікальної цінності спільно з клієнтами / Пер. з англ. – К. : Вид-во Олексія Капусти («Агенція Стандарт»), 2005. – 258 с.
12. Інноваційна політика: європейський досвід та рекомендації для України. Том 2. Аналіз законодавства України у сфері досліджень, розробок та інноваційної діяльності та пропозиції щодо доповнень до законодавства (станом на жовтень 2011 року). Проект ЄС «Вдосконалення стратегій, політики та регулювання інновацій в Україні». – К. : Фенікс, 2011. – 352 с.